

De antwoorden

KUNST

Vraag 1) 'Ook al verafschuw ik wat u denkt, ik ben bereid te sterven voor uw recht het te zeggen.' Aan wie wordt deze uitspraak toegeschreven?

- #a. Voltaire.
- b. Arnon Grunberg.
- c. Max Moszkowicz.

Het citaat wordt vaak aangehaald als afkomstig van Voltaire (1694-1778), maar in feite was het een biografie die Voltaire de uitspraak in de mond legde.

Vraag 2) Bij het Human Rights Tattoo-project worden alle letters uit de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens een voor een getatoeëerd. Iedere letter op weer een ander mens. Hoeveel mensen zijn er nodig om dit kunstwerk te voltooien?

#Er zijn 6773 mensen nodig om de gehele tekst te tatoeëren.

Wie het dichtste bij zit krijgt een punt.

Vraag 3) Wie schreef het 'Lied der achttien doden'?

- #a. Jan Campert.
- b. Remco Campert.
- c. Rob Kamphues.

Jan Campert is de vader van Remco Campert (geboren in 1929). Jan Campert schreef in 1941, in de Tweede Wereldoorlog, het beroemd geworden gedicht 'Lied der achttien doden'. Later werd hij door de nazi's gevangen was gezet, en hij stierf in 1943 in het concentratiekamp Neuengamme.

Vraag 4) Dit kunstwerk was onderdeel van een campagne. Voor welk verdrag was dat?

- a) Het verdrag voor mensen met een beperking.
- #b) Het verdrag tegen gebruik van landmijnen.
- c) Het verdrag tegen martelen.

Deze stoel uit 1997, van de Nederlandse kunstenaar Paul Vermeulen, staat in Genève. Het was oorspronkelijk bedoeld als tijdelijk werk, om landen te stimuleren tot ondertekening van het verdrag.

Vraag 5) Van welke Nederlandse schrijver bleken in de Chinese vertaling de seksscènes flink gecensureerd?

- a. Ronald Giphart

b. Heleen van Royen

#c. Kluun

Amnesty's mensenrechtenmagazine Wordt Vervolgd onthulde in december 2010 dat Kluuns Komt een vrouw bij de dokter in het Chinees nogal gecensureerd was. De meeste seksscènes waren uit het boek gehaald. 'Lekker wijf' werd leuk meisje, de scène waarin de hoofdpersoon kijkend naar porno zichzelf bevredigde, werd: hij troostte zichzelf. Sommige zaken mochten wel. Zoals prostituee-bezoek. En ook de afhaalchinees bleef in het Chinees... afhaalchinees.

Vraag 6) Haar werk is het duurste van alle levende Nederlandse schilders. Ze schilderde onder meer portretten van de apartheid in haar geboorteland Zuid-Afrika. Wie o wie?

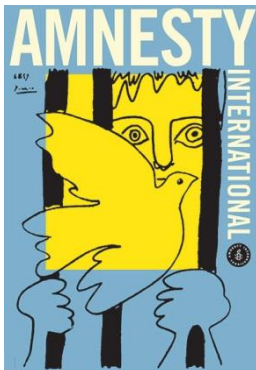
a. Mathilde Willink.

b. Marijke van Warmerdam.

#c. Marlene Dumas.

Marlene Dumas is een in Zuid-Afrika geboren kunstenares. Zij woont en werkt sinds 1976 in Amsterdam en wordt als een Nederlandse kunstenares beschouwd.

Vraag 7) Van welke Spaanse kunstenaar is deze tekening van duif, tralies en handen, waarvan het gebruik in de jaren zestig aan Amnesty werd geschonken?

#Picasso

Vraag 8) Paul Hewson, door Amnesty onderscheiden voor zijn inzet voor mensenrechten, is beter bekend onder de naam:

#a. Bono.

b. Bob Geldof.

c. Paul Simon.

In 2005 werden Bono en de band U2 door Amnesty International onderscheiden met de prijs voor 'Ambassadeur van het Geweten'.

HERKEN DE WERELDVERSLECHTERAAR

Vraag 1) Wie is dit?

#Augusto Pinochet (1915-2006)

Pinochet was de Chileense generaal die van 1973 tot 1990 over Chili regeerde. In 1973 werd hij door de toenmalige president Allende tot opperbevelhebber benoemd. Een verkeerde keuze bleek al snel: Pinochet pleegde achttien dagen later, op 11 september 1973, een coup, waarbij de president om het leven kwam. Pinochet wilde het land naar eigen zeggen redden van de economische chaos en de bedreiging door het communisme. Het lukt hem de eerste jaren van zijn bewind de inflatie te beteugelen. Hij stichtte een machtige geheime dienst op (DINA) die politieke tegenstanders op brute wijze uit de weg ruimde. In de eerste drie jaar van Pinochets schrikbewind werden zeker 130 duizend mensen gearresteerd en zo'n drieduizend linkse Chileense activisten 'verdwenen' of werden vermoord. De linkse oppositie werd volledig uitgeschakeld en de media werden gecensureerd. In 1988 werd een referendum gehouden over de toekomst van Chili: 55 procent van de bevolking wees het dictatoriale regime af. Democratische verkiezingen volgden in 1990. Pinochet is uiteindelijk nooit voor zijn daden vervolgd, omdat hij na zijn aftreden 'senator voor het leven' werd waardoor hij eerst politieke onschendbaarheid verkreeg. Toen dat werd opgeschort was hij te ziek om berecht te worden. In 2006 overleed de oud-dictator aan een hartaanval.

Kijktip: 'Post Mortem' is een droogkomische én dieptragische speelfilm, die zich afspeelt tegen de achtergrond van de Chileense staatsgreep en waarin persoonlijk en politiek drama samenkomen.

Vraag 2) Wie is dit?

#Aleksandr Loekasjenko (1954)

Loekasjenko is president van Wit-Rusland, maar wordt ook wel de 'laatste dictator van Europa' genoemd. Loekasjenko staat erom bekend de oppositie in zijn land fel te onderdrukken. Internationale relaties tussen Wit-Rusland en andere landen staan zwaar onder druk. De president weet zijn plaats als machthebber van het land keer op keer veilig te stellen door grondwetswijzigingen door te voeren en verkiezingsuitslagen te frauderen. Loekasjenko en andere van corruptie verdachte Wit-Russische functionarissen hebben een reisverbod van de Europese Unie gekregen. Mensenrechtenschendingen vinden in Wit-Rusland onder Loekasjenko veelvuldig plaats. De vrijheid van meningsuiting, vergadering en vereniging worden er onderdrukt. Het is het enige Europese land waar de doodstraf nog wordt voltrokken, de rechtspraak is niet onafhankelijk en de vonnissen zijn vaak politiek gemotiveerd. Organisaties die hiertegen strijden, zoals bijvoorbeeld de vooraanstaande mensenrechtenorganisatie Viasna, worden op alle mogelijke manieren tegengewerkt.

Kijktip: 'East Bloc Love' gaat over de Wit-Russische activist Sergej Yenin, die vecht voor gelijke rechten in zijn land.

Vraag 3) Wie is dit?

#Robert Mugabe (1924)

Mugabe is sinds 1980 de eerste en tot nog toe enige regeringsleider van Zimbabwe, eerst als premier en sinds 1987 als president (pas in 1980 werd Zimbabwe onafhankelijk, voorheen was het

de Britse kolonie Rhodesië). De eerste jaren van zijn bewind waren vredig, maar tussen 1982 en 1985 sloeg dat geheel om toen Mugabe in Matabeleland, de thuisbasis van zijn in onmin geraakte partijgenoot Nkomo, meer dan twintigduizend mensen liet doden. Hierna ontwikkelde hij zich snel tot dictator die veel kritiek kreeg te verduren. De grote neergang van Zimbabwe kwam in 2000, toen Mugabe met zijn landhervormingsprogramma begon om de sympathie van de zwarte bevolking te winnen. Dit betekende niets anders dan dat blanke boeren van hun land werden verdreven. Het land kwam in een economische crisis terecht en sindsdien is het inflatiepercentage het hoogste ter wereld. Een derde van de bevolking is afhankelijk van humanitaire hulp. In 2005 besloot Mugabe verschillende sloppenwijken op grote schaal met de grond gelijk te maken. Honderdduizenden mensen werden dakloos. Mugabe is een fel tegenstander van homorechten. Sinds 1996 is er onder de Zimbabwaanse bevolking al niet veel steun meer voor Mugabe. De armoede was toen al flink toegenomen, het onderwijs en de gezondheidszorg ernstig verwaarloosd, terwijl de regering zich onder Mugabe verrijkte. Tot op de dag van vandaag gaat Zimbabwe gebukt onder Mugabes ijzeren bewind. Sinds zijn dictatorschap zijn ongeveer drie miljoen mensen het land ontvlucht.

Kijktip: 'Robert Mugabe... what happened?' Deze documentaire is een zoektocht naar de beweegredenen van de Zimbabwaanse president, die een succesvol Afrikaans land volledig naar de afgrond bracht.

Vraag 4) Wie is dit?

#Omar al-Bashir (1944)

Al-Bashir geeft sinds 1989 leiding aan Sudan, na het plegen van een militaire staatsgreep. Sinds 1993 noemt hij zichzelf president van het land. In 2008 werd er een arrestatiebevel tegen Al-Bashir uitgevaardigd door een hoofdaanklager van het Internationaal Strafhof in Den Haag. Sudan gaf te kennen de president niet uit te zullen leveren. Al-Bashir noemde de aanklacht zelf 'een westerse samenzwering.' De president wordt verdacht van genocide en oorlogsmisdaden, waaronder moord, verkrachting en beroving tijdens de burgeroorlog in de West-Sudanese regio Darfur in 2003. Arabische milities, gesteund door regeringstroepen en diverse rebelligroeperingen, streden er om de macht. Volgens schattingen van de Verenigde Naties zijn in Darfur zeker 300 duizend doden gevallen, ontvluchtten ongeveer 2,5 miljoen mensen het land en waren meer dan 4 miljoen mensen afhankelijk van voedselhulp. Sudan kent geen rustige geschiedenis. Al sinds haar onafhankelijkheid wordt het land door jarenlange burgeroorlogen verscheurd. Van 1954 tot 2005 (met een pauze van 1972 tot 1983) woedde een oorlog tussen het autoritaire islamitische bewind in het noorden en verschillende rebellenlegers in het zuiden. Toen in 2005 de vredesovereenkomst getekend werd, woedde alweer twee jaar een nieuw hevige conflict in Darfur, ditmaal tussen rebelligroeperingen en de centrale regering.

Kijktip: 'Lost Boys of Sudan' volgt twee Sudanese vluchtelingen op een buitengewone reis van Afrika naar Amerika.

Vraag 5) Wie is dit?

#Ratko Mladic (1942)

Generaal Mladic is als opperbevelhebber van de Bosnisch-Servische troepen in 2011 aangeklaagd voor genocide, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden. Mladic wordt verdacht van oorlogsmisdaden tijdens het beleg van de Bosnische stad Sarajevo van 1992 tot aan 1995, waarbij meer dan tienduizend personen werden gedood. En hij wordt aangeklaagd voor de genocide in Srebrenica in 1995, toen het leger onder Mladics leiding het Bosnische stadje aanviel en bijna alle moslimmannen en -jongens liet vermoorden. In datzelfde jaar werd hij voor het eerst aangeklaagd

door het Joegoslavië-tribunaal in Den Haag. Daarop dook Mladic onder. Pas in mei 2011 werd hij gearresteerd.

Kijktip: 'Grbavica' is een Bosnische film dat het portret toont van de door oorlog getekende buurt Grbavica in Sarajevo.

SOUNDBITES

Vraag 1) Wie is dit?

#Martin Luther King (Amerikaanse baptistische dominee, politiek leider en een van de prominentste leden van de Amerikaanse burgerrechtenbeweging. King werd beroemd in de jaren vijftig en zestig dankzij zijn geweldloze verzet tegen de rassenscheiding in de Verenigde Staten, onder meer door een massademonstratie op 28 augustus 1963 en het boycotten van stadsbussen die blanken bevoordeelden. Zijn verbale en retorische vaardigheden en charismatische uitstraling leverden hem veel roem op, maar King had ook vijanden. Tijdens de betoging in 1963 hield hij op de trappen van het Lincoln Memorial zijn legendarische toespraak "I Have a Dream", waarin hij zijn hoop uitsprak dat mensen ooit op hun gedrag en niet op hun huidskleur beoordeeld zouden worden. Een jaar later kreeg hij de Nobelprijs voor de Vrede. In 1968 werd Martin Luther King op 39-jarige leeftijd doodgeschoten terwijl hij op het balkon van het Lorraine Motel in Memphis stond.)

Vraag 2) Wie is dit?

Barack Obama (44e en huidige president van de Verenigde Staten, de eerste Amerikaan van Afrikaanse afkomst in deze functie)

Vraag 3) Wie is dit?

#Aretha Franklin (Amerikaanse gospel-, soul- en R&B-zangeres, geboren in 1942 in Memphis, Tennessee)

Vraag 4) Wie is dit?

#Hans Janmaat (Van 1982 tot 1986 en van 1989 tot 1998 was Janmaat Tweede Kamerlid voor de Centruumpartij en voor de Centrumdemocraten, marginale, maar geruchtmakende politieke bewegingen die zich afzetten tegen 'buitenlanders'.)

Vraag 5) Wie is dit?

Ayaan Hirsi Ali (Nederlands-Amerikaanse feministe, publiciste en voormalige politica van Somalische afkomst. Ze staat bekend als critica van de politieke islam.)

Vraag 6) Wie is dit?

#George Michael (Britse popzanger, scoorde solo en als deel van Wham! hits in de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw)

Vraag 7) Wie is dit?

#Ramsey Nasr (Nederlands dichter/schrijver, acteur en regisseur)

Vraag 8) Wie is dit?

#Lady Gaga (Amerikaans zangeres, songwriter, actrice en pianiste, geb. 1986)

BEGINSELEN

Vraag 1) In welk jaar is de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) aangenomen door de Verenigde Naties?

#1948

De verklaring werd ontworpen door de VN-Commissie voor Mensenrechten en gepropageerd door met name Eleanor Roosevelt (1884-1962), de weduwe van de Amerikaanse president Franklin D. Roosevelt. De verklaring werd aangenomen door de leden van de Verenigde Naties op 10 december 1948, zonder tegenstemmen maar met acht onthoudingen (waaronder van de Sovjet-Unie, Saudi-Arabië en Zuid-Afrika). De verklaring is de eerste internationale bevestiging van de universaliteit van mensenrechten. De verklaring heeft geen bindende kracht, maar heeft in de loop der jaren grote morele betekenis gekregen als de belangrijkste internationale standaard van de mensenrechten. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens bestaat uit een Preambule, waarin de 'inherente waardigheid en onvervreembare rechten van de mens' worden erkend, en dertig artikelen. Die omvatten in totaal zo'n zestig verschillende mensenrechten. Andere verdragen hebben daar nog zo'n veertig mensenrechten aan toegevoegd.

Vraag 2) In welke stad is de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens aangenomen?

#b. Parijs.

De besprekingen hadden vooral in New York plaatsgevonden. De ceremonie was in het Palais de Chaillot.

Vraag 3) In hoeveel talen is de Universele Verklaring vertaald?

#c. Zo'n vierhonderd.

Er zijn trouwens wel vijfduizend verschillende talen in de wereld.

Vraag 4) Wat is waar? De UVRM bestaat uit ...

#c. ... ruim zestig rechten, vervat in dertig artikelen.

In sommige artikelen staan meerdere rechten genoemd. In artikel 18 bijvoorbeeld: het recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst; de vrijheid om van godsdienst of overtuiging te veranderen; de vrijheid om godsdienst of overtuiging te belijden en te onderwijzen.

Vraag 5) Artikel 19 gaat over de vrijheid van meningsuiting én informatie. Waarom horen die twee bij elkaar?

#b. Je mag zeggen wat je wilt, maar ook elk denkbaar bericht verspreiden.

Op het gebied van meningsuiting mag bijna alles, ook gissingen, tendentieuze uitlatingen of halve waarheden – je mag alleen geen haat zaaien. Informatie is in principe vrij, maar de rechter stelt beperkingen, bijvoorbeeld op staatsgeheimen, bedrijfsgeheimen, lasterlijke valse informatie.

Vraag 6) Men zegt dat mensenrechten kunnen 'botsen'. Wat wordt daarmee bedoeld?

#b. Soms moet een rechter uitmaken welk mensenrecht voorrang heeft.

Er is maar één soort mensenrechten, de universele. Die zijn vanaf 1948 door de Verenigde Naties geformuleerd. Soms 'botsen' ze. Bijvoorbeeld, een school weigert een homoseksuele leraar op grond van de vrijheid van godsdienst, maar de betrokkene ziet dat als discriminatie. Dan moet de rechter uitmaken welk recht in dit geval zwaarder weegt: het recht op vrijheid van godsdienst of het recht om niet gediscrimineerd te worden.

Vraag 7) Het beginsel om niet te discrimineren betekent onder meer dat je bij sollicitanten ...

#c. ... geen onderscheid mag maken naar huidskleur.

Je mag geen onderscheid maken naar eigenschappen waar iemand 'niets aan kan doen' en die niet relevant zijn, zoals huidskleur, etnische herkomst of geslacht. Vanzelfsprekend mag je wel onderscheid maken naar wat iemand te bieden heeft, zoals een betere taalvaardigheid of een passende uitstraling.

Vraag 8) Bestaat er een wereldwijd hof voor de rechten van de mens?

#Nee.

Onder de hoede van de Verenigde Naties is in 1998 het Internationaal Strafhof opgericht, maar dat gaat over meer dan alleen mensenrechten – bijvoorbeeld ook over oorlogsrecht. Regionale gerechtshoven zijn er wel voor Latijns-Amerika, Afrika en Europa. Het Europese Hof voor de Mensenrechten is gevestigd in Straatsburg.

Vraag 9) Welk continent heeft geen eigen mensenrechtenverdrag?

#c. Azië.

Het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) is het Europees verdrag waarin mensen- en burgerrechten voor alle inwoners van de verdragsluitende staten zijn geregeld. Het verdrag is opgesteld in 1950 in navolging van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Het Afrikaans Handvest voor de rechten van mens en volken werd in 1981 aangenomen door de Organisatie van Afrikaanse Eenheid (Afrikaanse Unie) en trad op 21 oktober 1986 in werking. Veel artikelen komen overeen met die in het VN-verdrag inzake Burgerlijke en Politieke Rechten (BuPo).

Vraag 10) Bijna alle landen zijn aangesloten bij het Kinderrechtenverdrag, welk land niet?

#b. Verenigde Staten.

Het VN-Kinderverdrag uit 1989 is nog altijd niet bekrachtigd door de VS. Indertijd gebeurde dat niet omdat de VS het recht wilden behouden om aan minderjarige misdadigers de doodstraf op te leggen. Somalië bevestigde het verdrag nog niet omdat het land een nauwelijks functionerende regering heeft. Zuid-Sudan bestaat sinds 2011 en heeft het verdrag (nog) niet getekend.

FILM

Vraag 1) Over welke oorlog gaat de film *The Deer Hunter*?

#Vietnam-oorlog.

De film toont het leven van drie jonge fabrieksarbeiders uit Pennsylvania die naar Vietnam worden gestuurd. Daar worden ze door de Noord-Vietnamese Vietcong gevangengenomen en gedwongen Russisch roulette te spelen. Ze weten te ontsnappen maar de gruwelen van hun gevangenschap blijven hen achtervolgen.

Er was kritiek op de film met betrekking tot de scènes waarbij de krijgsgevangenen Amerikanen gedwongen worden om Russische roulette te spelen. De gerenommeerde journalist Peter Arnett, die als journalist de oorlog in Vietnam van nabij meemaakte, was er zeker van dat Noord-Vietnamese soldaten deze praktijken niet toepasten. Een van de producenten was van mening dat 'The Deer Hunter' gaat over de wijzer waarop individuen reageren op spanning en druk, het was een parabel over onmenselijkheid, waarbij de Noord-Vietnamezen de slechteriken speelden en de krijgsgevangenen de goede jongens. De Russische roulette is dan de allegorie van het lot en de onmenselijkheid. Deze mening werd niet gedeeld door de andere producent van de film.

Vraag 2) In welke speelfilm moet Meryl Streep kiezen welke van haar twee kinderen mag blijven leven?

a. *The Chosen*.

#b. *Sophie's Choice*.

c. *Choose Me*.

De speelfilm 'Sophie's Choice' is gebaseerd op de roman van William Styron. Sophie (Meryl Streep) heeft de concentratiekampen van de Nazi's overleefd en heeft weer zin in het leven. Gaandeweg wordt steeds meer bekend over wat Sophie in de oorlog heeft meegemaakt: wanneer zij en haar kinderen naar Auschwitz zijn afgevoerd, mag ze maar een van haar kinderen meenemen en ze moet dus een verschrikkelijke keuze maken tussen haar zoontje en dochtertje.

Vraag 3) Welke jonge Nederlandse actrice speelde een joodse vrouw in het verzet, een psychiatrische patiënte en een bekende Zuid-Afrikaanse schrijfster?

#a. Carice van Houten.

b. Halina Reijn.

c. Tjitske Reidinga.

Carice van Houten speelt in de film 'Zwartboek' de rol van de joodse zangeres en verzetsvrouw Rachel Stein. In 'De gelukkige huisvrouw', de verfilming van de gelijknamige roman van Heleen van Royen, speelt ze een psychiatrisch patiënte. En in 'Black Butterflies' vertolkt zij de jonge Zuid-Afrikaanse dichteres Ingrid Jonker, die leefde tijdens het apartheidsregime. Van Houten speelde overigens ook de rol van poes in de verfilming van 'Minoes' van Annie M.G. Schmidt.

Vraag 4) De film 'Dead Man Walking' uit 1995 vertelt het verhaal van zuster Helen Prejean, die een speciale relatie ontwikkelt met een terdoodveroordeelde. Wie speelde de rol van zuster Helen?

- a. Jodie Foster.
- #b. Susan Sarandon.
- c. Vanessa Redgrave.

'Dead Man Walking' kan gezien worden als een pleidooi voor afschaffing van de doodstraf. Matthew Poncelet, die ter dood is veroordeeld wegens het verkrachten en vermoorden van twee meisjes, krijgt van Helen Prejean geestelijk bijstand. Zij bereidt Poncelet voor op zijn aanstaande executie, terwijl ze ondertussen probeert deze straf om te laten zetten in levenslang. De gemeenschap en de ouders van de vermoorde meisjes reageren vol onbegrip en woede op haar hulp aan de crimineel.

Vraag 5) Over welke anti-apartheidsactivist gaat de speelfilm *Cry Freedom* uit 1987?

- a) Nelson Mandela.
- #b) Steve Biko.
- c) Desmond Tutu.

*'Cry Freedom' is het gedramatiseerde verhaal van Steve Biko, de Zuid-Afrikaanse leider van de Zwarte bewustzijnsbeweging en voorvechter van burgerrechten, en speelt eind jaren zeventig tijdens de apartheid. Biko werd in gevangenschap vermoord. Zijn dood wekte grote verontwaardiging, zowel in zwart Zuid-Afrika als in vele westerse landen. Donald Woods, een blanke redacteur van de *Daily Dispatch*, die bevriend was met Biko, schreef een boek met onthullende delen over de dood van Biko. De film uit 1987 is geregisseerd door Richard Attenborough.*

Vraag 6) Over welke Afrikaanse dictator gaat de film *The Last King of Scotland*?

- #a. Idi Amin.
- b. Hissene Habré.
- c. Robert Mugabe.

Idi Amin was van 1971 tot 1979 dictator in Uganda. Zijn regeringstijd was een van de bloedigste in de moderne Afrikaanse geschiedenis. Hij droeg de bijnaam 'slachter van Afrika'; zijn bewind kostte circa 300.000 mensen het leven. In de loop der jaren heeft Amin zichzelf imposante titels toegekend, zoals 'president voor het leven' en 'koning van Schotland'.

Vraag 7) Leonardo di Caprio speelt een rol in de film *Blood Diamond*, over hoe een rebellengroep met diamanten wordt gefinancierd. In welk land speelde deze film zich af?

- a. Liberia.
- #b. Sierra Leone.

c. Congo.

De burgeroorlogen die in de jaren negentig Afrikaanse landen als Angola, Sierra Leone, Liberia en Congo verscheurden, werden voor een groot deel gefinancierd door de diamantindustrie. Rebellenbewegingen controleerden mijngebieden of onderschepten diamanttransporten. De opbrengsten werden gestopt in wapens en beloningen voor strijders.

Vraag 8) Na de aanslagen van 11 september 2001 gaan Amerikaanse inlichtingendiensten op zoek naar Al-Qaida-leider Osama bin Laden. Hoe heet de film over deze zoektocht, die in 2012 verscheen?

a. Dirty Dark Zero

#b. Zero Dark Thirty

c. Thirty Dark Zero

De film gaat over de zoektocht naar terroristenleider Osama bin Laden na de aanslagen op 11 september 2001. De Amerikaanse inlichtingendiensten weten hem na tien jaar te lokaliseren. In de nacht van 2 mei 2011 wordt hij doodgeschoten in zijn woning in de Pakistaanse stad Abbottabad door een speciale eenheid van de marine. 'Zero Dark Thirty' opent met een martelscène en legt een direct verband tussen marteling en de uitschakeling van Bin Laden. Dit riep enige discussie op over het nut van marteling.

Vraag 9) Argo is een Amerikaanse thriller uit 2012. Een CIA-agent organiseert de bevrijding van zes Amerikaanse diplomaten uit Teheran. De gijzeling begon op 4 november 1979, nadat de sjah was verdreven. Na hoeveel dagen kwam er een einde aan?

a. 66 dagen

b. 222 dagen

#c. 444 dagen

Een groep studenten hield, als steun aan de Iraanse revolutie van 1978-'79, 63 diplomaten en burgers in de Amerikaanse ambassade in Teheran in gijzeling. De actie duurde van 4 november 1979 tot 20 januari 1981. Tijdens de crisis werden enkele gijzelaars vrijgelaten, maar 52 werden tot het einde vastgehouden. Een reddingsoperatie 'Operatie Eagle Claw' mislukte en eindigde in de dood van acht mensen. De crisis wordt gezien als de belangrijkste reden waarom president Carter niet opnieuw werd verkozen. De gijzeling kwam ten einde met de Akkoorden van Algiers op 19 januari 1981. Een dag later werden de Amerikaanse gijzelaars vrijgelaten, slechts een paar minuten na het aftreden van president Carter.

Meteen na de gijzeling wisten zes mensen uit de ambassade te ontsnappen. Ze verstopten zich in het huis van de Canadese ambassadeur. Doordat niemand dit wist, verzong het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken een list om de zes te bevrijden. Dat is met Argo verfilmd.

Vraag 10)

Amerika, 1963. Twee cowboys zijn verliefd op elkaar, maar houden hun liefde geheim uit angst voor de gevolgen. Hoe heet deze film?

#c. Brokeback Mountain

'Brokeback Mountain' is de verfilming van het gelijknamige korte verhaal van Annie Proulx. Twee cowboys in Wyoming worden in de jaren '60 verliefd, maar kunnen hier niet openlijk voor uitkomen. Hun milieu verwerpt homoseksualiteit. In de film worden de hoofdrollen vertolkt door Heath Ledger als Ennis del Mar en Jake Gyllenhaal als Jack Twist.

Dat homoseksualiteit nog steeds niet overal is geaccepteerd, blijkt uit de reacties op de film. De Chinese regering verbood in januari 2006 de vertoning in Chinese bioscopen. Ook in Turkije en Rusland werd de film terughoudend ontvangen. Behalve in Turkije en Libanon werd de film in geen enkel islamitisch land vertoond.

ALGEMEEN

Vraag 1) Wat wordt verstaan onder mensenrechtenverdedigers?

#a. Iedereen die ook maar iets doet om mensenrechten te beschermen.

In 1998 namen de Verenigde Naties een verklaring aan over mensenrechtenverdedigers (human rights defenders). Die zegt: iedereen die voor mensenrechten opkomt heeft recht op bescherming en mag hulp uit binnen- en buitenland aannemen.

Vraag 2) Waarom was Nelson Mandela geen gewetensgevangene voor Amnesty International?

#Hij propageerde geweld om het apartheidsregime te beëindigen.

De uitdrukking gewetensgevangene is meer dan vijftig jaar geleden door Amnesty International geïntroduceerd. Met 'politieke gevangenen' duidt Amnesty op mensen die voor hun idealen of overtuigingen gevangenzitten en daarvoor wél geweld hebben gebruikt of tot geweld hebben opgeroepen. Nelson Mandela, die opriep tot gewapende strijd, was een politieke gevangene, geen gewetensgevangene.

Vraag 3) Wat is 'habeas corpus'?

#a. Het recht om voor de rechter te worden gebracht als je bent opgepakt.

Dit is een Latijnse uitdrukking die letterlijk betekent: 'dat u het lichaam heeft'. Habeas corpus moet verhinderen dat mensen zomaar verdwijnen in gevangenschap.

Vraag 4) 'Incommunicado' wil zeggen dat je in de gevangenis ...

#c. ... geen contact met een advocaat of andere personen in de buitenwereld hebt.

In bijna alle gevallen van een arrestatie zit er een bepaalde tijd tussen de arrestatie zelf en eventuele voorgeleiding en mogelijk contact met advocaten en/of familie. In democratische landen is dat wettelijk vastgelegd en varieert deze periode van maximaal een paar uur tot een paar dagen. 'Incommunicado detention' kan echter ook weken of zelfs jaren duren. Wanneer niemand weet waar iemand gevangen wordt gehouden of dat iemand wel is opgepakt, spreekt men van een gedwongen verdwijning.

Vraag 5) Wat is de maximale gevangenisstraf in Nederland?

#c. levenslang zonder mogelijkheid tot voorwaardelijke invrijheidsstelling bij goed gedrag.

De maximale tijdelijke gevangenisstraf is dertig jaar (was twintig). In Nederland geldt echter als één van de weinige landen dat levenslang ook echt levenslang is. Er bestaat geen regeling voor voorwaardelijke invrijheidsstelling. Wel kan bij koninklijk besluit gratie worden verleend, maar dat gebeurt zelden. Er bestaan protesten en uitspraken van het Europees Hof van de Rechten van de Mens tegen deze vorm van levenslang zonder perspectief. Het zou gelijk staan aan wrede en inhumane behandeling (artikel 3 EVRM).

Vraag 6) Wat is geen mensenrecht?

#a) Het recht op vrede.

Het mensenrecht op vrede bestaat (nog) niet. Het mensenrecht op rust en vrije tijd staat onder meer in artikel 24 van de UVRM. Het recht je land te verlaten en terug te keren staat onder meer in artikel 12 van het Verdrag voor Burgerlijke en Politieke Rechten.

Vraag 7) Wat is refoulement?

#c. Een vluchteling terugsturen naar een land waar hij dreigt te worden vervolgd.

Term voor het terugzenden van vluchtelingen naar hun land van herkomst indien zij vervolging te vrezen hebben. Refoulement is verboden volgens het internationaal Vluchtelingenverdrag (art. 33). In West-Europese rechtspraak wordt voor bescherming tegen refoulement vaak verwezen naar art. 3 van het Europees Verdrag voor de Mensenrechten, dat bescherming biedt tegen marteling en wrede behandeling.

Vraag 8) Wat is de maximumstraf voor het beledigen van de koning in Nederland?

#b. 5 jaar gevangenisstraf.

Artikel 111 van het Wetboek van Strafrecht zegt: Opzettelijke belediging van de Koning wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijf jaren of geldboete van de vierde categorie. Toen de koningin in 2013 in het openbaar verscheen, opperde een enkele studente dat het misschien tijd werd om onze betrekkingen met de Oranjes te herzien door een bord omhoog te houden met de tekst 'Weg met de monarchie, het is 2013!' Zij werd door de politie afgevoerd.

Vraag 9) Amnesty komt op voor de rechten van LGBT. Waar staat deze (Engelse) afkorting voor?

Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender

LGBT is een algemeen gebruikte aanduiding van diverse vormen van seksuele oriëntatie. Amnesty International heeft in twintig landen een netwerk om LGBT-rechten te helpen beschermen. Halverwege de jaren negentig van de vorige eeuw verenigde de brede homobeweging zich eerst met de beweging van biseksuelen en geleidelijk aan werd het rijtje LGBT naar believen uitgebreid met onder andere de volgende varianten:

LGBTQ met de Q voor Queer of Questioning. Dat laatste betreft (vaak jonge) mensen die hun seksuele voorkeur niet hebben vastgelegd of nog zoekend zijn.

LGBTQI of LGBTI met de I voor interseksuelen.

LGBTQIA met de A voor aseksuelen of allies (bondgenoten) van de eerdergenoemde seksuele minderheden.

EEN DUIK IN HET VERLEDEN

Vraag 1) Zet deze beroemde oude teksten in chronologische volgorde:

#a, b, c is de goede volgorde.

Hammoerabi van Babylon stelde zijn wetboek rond 1750 v.Chr. op. De Magna Carta, die in Engeland de macht van de koning aan banden legde, dateert van 1215. Het Plakkaat van Verlatinghe is de tekst waarmee de Nederlandse gewesten zich in 1581 afkeerden van de Spaanse koning.

Vraag 2) Het oude Athene kende al een vorm van democratie. Wie had er bijvoorbeeld stemrecht:

#Geen van deze.

Vrouwen, slaven en buitenlanders mochten niet stemmen. Volgens wetenschappers zou maar zo'n 10 procent van de totale bevolking (300.000) een stem gehad hebben.

Vraag 3) De Vrede van Utrecht is in 1713 de grondslag van wat?

#b. De eenwording van Europa.

In 1713 sloten in Utrecht de Europese landen een verdrag dat het machtsevenwicht moest bewerkstelligen. Daarop kon 250 jaar later de Europese Unie worden gebouwd. De eenwording van Nederlandse gewesten was al eerder vastgelegd, in de Unie van Utrecht (1579). Het kolonialisme duurde tot ver in de twintigste eeuw.

Vraag 4) Welke van deze drie beroemde verklaringen was de eerste?

a. De Franse Verklaring van de Rechten van de Burger.

#b. De Amerikaanse Onafhankelijkheidsverklaring.

c. De Britse Verklaring over Afschaffing van de Slavernij.

1776: Onafhankelijkheid van de Verenigde Staten., 1789: Franse revolutie en verklaring over mensenrechten. 1834: Groot-Brittannië schaft de slavernij in het hele rijk af.

Vraag 5) Slavernij werd het eerst afgeschaft in:

#a. Haïti.

b. Nederland.

c. De Verenigde Staten.

In 1803 werd Haïti onafhankelijk door een slavenopstand. Nederland en de VS schaften de slavernij beide af in 1863.

Vraag 6) De Wet-Van Houten uit 1874 was een doorbraak. Wat werd met deze wet verboden?

#Kinderarbeid

In 1874 bedacht de politicus Van Houten een wet waarbij het verboden werd kinderen tot twaalf jaar in fabrieken en werkplaatsen te laten werken. Maar thuis en op het land werken was nog niet verboden. Er kwam pas echt een einde aan kinderarbeid door de invoering van de leerplicht in 1901.

Vraag 7) Hoe heet het internationale hof in Den Haag waar onder anderen Slobodan Milosevic en Ratko Mladic terechtstonden?

#a) Joegoslavië-tribunaal.

b) Internationaal Strafhof.

c) Internationaal Hof van Justitie.

Het eerste internationale tribunaal in Den Haag was dat voor voormalig Joegoslavië en werd in 1993 opgericht.

Vraag 8) In 1975 maakten Oost en West afspraken over mensenrechten in de Akkoorden van ...

#a. Helsinki.

b. Amsterdam.

c. Dublin.

Vanaf begin jaren zeventig werden zittingen van de Conferentie over Veiligheid en Samenwerking in Europa (CVSE) bijgewoond door alle Europese (ook de Oost-Europese) landen minus Albanië, en door de VS en Canada. In 1975 werd die zitting afgesloten met de Slotakte van Helsinki. De CVSE werkte met besprekingen over verschillende onderwerpen, 'manden' genoemd. In Helsinki werd besloten tot de 'derde mand'. Dat hield in dat de landen van het Westen en het Oostblok tegenover elkaar verantwoording zouden afleggen over de naleving van mensenrechten. De CVSE werd later omgedoopt tot Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE).

NEDERLAND EN DE REST VAN DE WERELD

Vraag 1) Hoe heet de Bosnische stad waar in 1995 duizenden moslimjongens en – mannen werden vermoord die formeel onder bescherming stonden van een VN-bataljon met Nederlandse militairen?

#Srebrenica

(Met de klemtoon op de eerste en de derde lettergreep: Srébréníca)

Vraag 2) Welke Nederlandse minister steunde in 1977 persoonlijk de dissidenten in Tsjechoslowakije die stredden tegen schendingen van de mensenrechten?

#a. Max van der Stoel.

b. Joseph Luns.

c. Frans Timmermans.

Van der Stoel, toen minister van Buitenlandse Zaken, had tijdens een officieel bezoek ook een ontmoeting met dissidenten. Dat haalde de wereldpers en leidde tot grote woede van de communistische leiders in Praag.

Vraag 3) Sinds oktober 2012 heeft Nederland een nationaal mensenrechteninstituut. Hoe heet dit?

#a. Het College voor de Rechten van de Mens.

b. Het Max van der Stoel Instituut.

c. De Commissie Gelijke Behandeling.

Het College voor de Rechten van de Mens is de nationale waakhond voor alle mensenrechten in Nederland. Het belicht, bewaakt, bevordert en beschermt de mensenrechten in ons land. In dat college is ook het werk opgenomen dat voorheen werd gedaan door de Commissie Gelijke Behandeling.

b.

Vraag 4) In Nederland was het gemiddelde inkomen in 2012 ongeveer 48.000 dollar per jaar. Hoeveel was dat in Liberia?

#370 dollar (Bron: Wereldbank).

Wie het dichtste bij zit krijgt een punt.

Vraag 5) In Nederland worden geen doodstraffen opgelegd, omdat ...

a. ... dat alleen kan voor verraad in oorlogstijd.

#b. ... dat in de Grondwet is verboden, in tijden van vrede én oorlog.

c. ... de doodstraf wel in de Nederlandse wet staat, maar van Europa niet mag.

Artikel 114 van de Grondwet zegt: Niemand kan de doodstraf krijgen. Hoe erg de misdaad ook is, een Nederlandse rechter kan niemand ter dood veroordelen. Ook niet in een bijzondere situatie of in een oorlog.

Vraag 6) In Nederland ben je als jonge crimineel beter af dan in de VS, want daar kun je...

a. ... de doodstraf krijgen.

b. ... levenslang van onderwijs worden uitgesloten.

#c. ... levenslange gevangenisstraf krijgen.

In maart 2005 verbood het Amerikaanse Hooggerechtshof het executeren van misdadigers die tijdens het begaan van hun misdaad jonger dan achttien jaar waren. Levenslange gevangenisstraf kan wel, voor moordzaken. Doodstraf voor kinderen komt nog voor in Iran, Sudan en Saudi-Arabië.

Vraag 7) Nederland is wapenexporteur. Op de hoeveelste plaats staat ons land ongeveer internationaal?

a. 3e

#b. 10e

c. 21e

De top tien van wapenexporteurs wordt aangevoerd door de Verenigde Staten, Rusland en Duitsland. Nederland staat de laatste jaren op de achtste tot de tiende plaats.

FEITEN VAN OVERAL

Vraag 1) Wie zei in maart 2012: 'Ik ben liever een dictator dan een homo'?

- a. Vladimir Poetin, de president van Rusland.
- #b. Aleksandr Loekasjenko, de president van Wit-Rusland.
- c. Viktor Janoekovitsj, de president van Oekraïne.

Na nieuwe boycotmaatregelen van de Europese Unie noemde de autoritaire leider van Wit-Rusland zich voor het eerst een dictator. Hij deed dat in reactie op de Duitse minister van Buitenlandse Zaken, de openlijk homoseksuele Guido Westerwelle. Die had hem de laatste dictator van Europa genoemd. 'Ik denk maar zo: liever dictator dan een homo', zei de Wit-Russische president Aleksandr Loekasjenko volgens het staatspersbureau Belta.

Vraag 2) Homoseksualiteit is in veel landen bij wet verboden, in hoeveel?

- a. zo'n 25 landen.
- #b. zo'n 75 landen.
- c. wel 150 landen.

In tal van landen staan gevangenisstraffen op het hebben van een relatie met iemand van dezelfde sekse. In Iran, Mauritanië, Sudan, Saudi-Arabië, Jemen en delen van Nigeria en Somalië kan er zelfs de doodstraf voor worden opgelegd.

Vraag 3) Welke wereldberoemde zangeres zette zich in voor homo's?

- a. Madonna, voor homo's in Rusland.
- b. Lady Gaga, voor homo's in het Amerikaanse leger.
- c. Katy Perry, voor het homohuwelijk.

Alle drie de antwoorden zijn goed.

Vraag 4) In hoeveel Europese landen bestaat de praktijk van de doodstraf nog?

- #In nog één land.

De doodstraf is nu afgeschaft in alle landen van Europa, behalve in Wit-Rusland. In 1945 hadden alle 55 landen van Europa de doodstraf nog in de wet.

Vraag 5) Welk land heeft het grootste aantal executies, gerekend naar bevolkingsomvang?

- a. Indonesië.

#b. Singapore.

c. Cuba.

In Singapore zijn sinds 1990 zo'n 450 gevangenen terechtgesteld, op een totale bevolking van 5 miljoen. In 1994 werd de Nederlandse zakenman Johannes van Damme opgehangen wegens drugsmokkel. In Indonesië en Cuba worden zelden mensen geëxecuteerd.

Vraag 6) Wat hebben Nelson Mandela, Václav Havel en Kim Dae-jung met elkaar gemeen?

a. Alle drie voerden een gewapende strijd voor hun idealen.

#b. Alle drie werden president nadat ze eerst gevangen hadden gezeten voor hun idealen.

c. Alle drie werden als politicus gevangengezet.

Nelson Mandela (Zuid-Afrika) voerde gewapende strijd. Václav Havel (Tsjechoslowakije) was eerst geen politicus maar toneelschrijver en was net als de politicus Kim Dae-jong (Zuid-Korea) strikt geweldloos.

Vraag 7) Wat was de laatste militaire dictatuur die wereldkampioen voetbal werd?

a. Brazilië ten tijde van de militaire junta.

#b. Argentinië ten tijde van president Videla.

c. Chili ten tijde van president Pinochet.

Argentinië werd wereldkampioen in 1978, toen een militaire junta aan de macht was en er al duizenden 'verdwijningen' waren gemeld. Brazilië werd wereldkampioen in 1970 (toen het land nog een dictatuur was) en daarna pas weer in 1994 en 2002, toen de democratie was hersteld. Chili won nooit de wereldtitel.

Vraag 8) De slavernij is afgeschaft, of niet? Wereldwijd verrichten mannen, vrouwen en kinderen gedwongen arbeid als slaaf, bijvoorbeeld als boer, in fabrieken of in de seksindustrie.

Hoeveel moderne slaven zijn er?

Volgens schattingen van de International Labour Organisation (ILO) zijn wereldwijd 20,9 miljoen mensen slachtoffer van gedwongen arbeid.

Wie het dichtste bij zit krijgt een punt.

Vraag 9) Hoe noemden Chinese dissidenten hun protesten in de lente van 2011?

a. Anjerrevolutie.

b. Rozenrevolutie.

#c. Jasmijnrevolutie.

De Anjerrevolutie is de geweldloze militaire staatsgreep die in april 1974 in Portugal plaatsvond. De Rozenrevolutie in Georgië vond plaats in november 2003. Hierbij werd president Sjevardnadze afgezet.

Vraag 10) Wat is waterboarding?

- a. Een Amerikaanse snelle interventie over zee.
- b. Een Amerikaanse boot waarin illegale vreemdelingen worden opgesloten.
- #c. Een Amerikaanse marteltechniek waarbij gevangenen denken te verdrinken.

De Amerikaanse inlichtingendiensten pasten de marteltechniek vanaf 2002 toe op enkele Al Qaida-verdachten. In 2009 verbood president Obama de methode.

PRIJZEN WINNEN VOOR DE MENSENRECHTEN

Vraag 1) Hoe heet de mensenrechtenprijs van het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken?

- #a. Mensenrechtentulp.
- b. Mensenrechtenmolen.
- c. Mensenrechtenklomp.

De Mensenrechtentulp is de mensenrechtenprijs van de Nederlandse regering die sinds 2008 wordt uitgereikt aan een man of vrouw die uitzonderlijke moed heeft getoond bij het beschermen en bevorderen van de rechten van zijn of haar medeburgers.

Vraag 2) De Sacharovprijs wordt jaarlijks uitgereikt door het Europees Parlement. Wie was Sacharov?

- a. De uitvinder van de waterstofbom.
- b. Voorvechter van de rechten van de mens en hervormingen in de Sovjet-Unie.
- c. Nobelprijswinnaar voor de Vrede in 1975.

#Alle antwoorden zijn goed.

Vraag 3) Een grote prijs voor mensenrechtenverdedigers is genoemd naar Martin Ennals. Wie was hij?

- a. Een gewetensgevangene uit Ierland.
- b. Een beroemd voetballer die ook politiek vluchteling was.
- #c. Een vroegere secretaris-generaal van Amnesty International.

Martin Ennals (1927-1991) was Amnesty's secretaris-generaal van 1968 tot 1980. De Martin Ennals Award die jaarlijks in Genève wordt uitgereikt aan iemand die bijzondere moed heeft getoond bij de bescherming van de mensenrechten, wordt ook wel de Nobelprijs voor de Mensenrechten genoemd. Een internationale jury met vertegenwoordigers van tien mensenrechtenorganisaties kiest jaarlijks de winnaar. In de jury zitten vertegenwoordigers van Amnesty International, Human Rights Watch, International Federation of Human Rights, World Organisation Against Torture, Front Line Defenders, International Commission of Jurists, Human Rights First, International Service for Human Rights, Diakonie Germany en Huridocs.

Vraag 4) In 2010 won de Chinese schrijver Liu Xiaobo de Nobelprijs voor de Vrede. Bij de uitreiking bleef zijn stoel leeg. Waarom?

- a. Hij was in gevangenschap te ziek geworden om nog te kunnen reizen.

#b. Hij zat op dat moment gevangen.

c. Hij mocht wel weg uit China, maar was bang dat hij er niet meer mocht terugkeren.

Liu Xiaobo is een Chinese mensenrechtenactivist. In 2017 overleed hij. Hij kreeg in 2010 de Nobelprijs voor de Vrede voor zijn 'lange en vreedzame strijd voor fundamentele mensenrechten in China'. Op het moment van toekenning zat Liu gevangen; hij is op 8 december 2008 opgepakt en een jaar later tot elf jaar gevangenisstraf veroordeeld. De reden daarvan was zijn betrokkenheid bij het opstellen van Charta 08, een manifest voor democratisering in China.

Vraag 5) Soms lijkt het riskant om iemand de Nobelprijs voor de Vrede te geven, dan maar liever een andere prijs. Wie van deze politici kreeg de Nobelprijs voor de Literatuur?

a) Michail Gorbatsjov.

b) Barack Obama.

#c) Winston Churchill.

Churchill, de Britse premier tijdens de Tweede Wereldoorlog, werd in 1945 voorgedragen voor de Nobelprijs voor de Vrede maar kreeg in 1953 die voor de literatuur.

Vraag 6) Welke van deze prijzen kreeg Amnesty International: Nobelprijs voor de Vrede, Erasmusprijs, Four Freedoms Award, VN-Mensenrechtenprijs, Europese Mensenrechtenprijs, Geuzenpenning.

a. De VN-Mensenrechtenprijs en de Europese Mensenrechtenprijs.

b. Amnesty kreeg (nog) nooit de Nobelprijs.

#c. Allemaal.

BOEKEN

Vraag 1) Hoe heet het wereldberoemd geworden boek van de Amerikaanse schrijver Dave Eggers over kindsoldaten in Sudan?

- a. *Wat is dat.*
- #b. *Wat is de wat.*
- c. *Dat is me wat.*

Het boek uit 2006 heet voluit 'Wat is de Wat - De autobiografie van Valentino Achak Deng'. Het vertelt het verhaal van Deng, een jongen die een vluchteling wordt in het door oorlog verscheurde Zuid-Sudan. Tijdens zijn reis komt hij in contact met vijandelijke soldaten, rebellen, hyena's en leeuwen, ziekte en hongersnood, en de meedogenloze militie de Murahaleen.

Vraag 2) Kader Abdolah is een bekende Nederlandstalige schrijver. Hij kwam hier als vluchteling uit welk land?

- #a. Iran.
- b. Turks-Koerdistan.
- c. Afghanistan.

Hossein Sadjadi Ghaemmaghami Farahani, beter bekend onder het pseudoniem Kader Abdolah, is een uit Iran afkomstige Nederlandse schrijver. In 1988 vestigde hij zich in Nederland. In de jaren zeventig van de vorige eeuw sloot hij zich aan bij een linkse politieke partij die zich verzette tegen het bewind van de sjah en later tegen dat van de ayatollahs. Hij schreef voor een illegaal blad en publiceerde in 1980 twee clandestiene verhalenbundels onder de naam Kader Abdolah. Deze naam nam hij aan als eerbetoon aan twee vrienden die waren geëxecuteerd: Kader en Abdolah. Eén van hen werd tijdens het bewind van sjah Mohammed Reza Pahlavi geëxecuteerd, de ander onder het regime van Khomeini.

Vraag 3) Khaled Hosseini schreef een roman over de ontwikkelingen in Afghanistan vanaf de val van de monarchie, via de Sovjet-invasie tot het Taliban-regime. Twee jongetjes met dezelfde hobby staan centraal. Hoe heet het boek?

- a. *De knikkeraar.*
- b. *De ezelrijder.*
- #c. *De vliegeraar.*

'De vliegeraar' gaat over twee vrienden die samen opgroeien in Kabul, Afghanistan. Door een ingrijpende gebeurtenis worden de twee uit elkaar gedreven. Tegen de achtergrond van het verhaal staat een aantal gebeurtenissen uit de geschiedenis van Afghanistan, van de val van de monarchie, via de Sovjet-invasie tot het Taliban-regime.

Khaled Hosseini werd geboren in Kabul, Afghanistan. Op zijn elfde verhuisde het gezin Hosseini naar Frankrijk. Vier jaar later vertrokken ze naar de VS waar zij asiel kregen. Toen Hosseini 38 jaar was, bezocht hij Afghanistan, waar hij zich 'als een toerist in zijn eigen land' voelde. In een

interview verklaarde hij zich soms schuldig te voelen omdat hij het land wist te verlaten voor de Russische invasie en de daarop volgende oorlogen. Zijn boek 'De vliegeraar' werd verfilmd.

Vraag 4) Welke Russische schrijver ontsnapte in 1849 op het laatste moment aan terechtstelling en schreef een roman over het strafkamp waarin hij toen belandde?

- #a. Fjodor Dostojevski.
- b. Sergei Prokovjev.
- c. Leo Tolstoi.

Dostojevski schreef uitgebreid over de ervaringen van een dwangarbeider in een kamp in Siberië in de roman 'Aantekeningen uit het dodenhuis'. Dostojevski was zelf van 1849 tot 1852 dwangarbeider in Omsk. Hij zat daar als politieke gevangene wegens het bijwonen van een tegen de tsaar gerichte bijeenkomst.

Vraag 5) Karl Marlantes schreef het boek 'Matterhorn', over een oorlog die bijna twintig jaar duurde. In welk land speelt de roman zich af?

- a. Korea.
- b. Habsburgse Rijk.
- #c. Vietnam.

'Matterhorn' is een rauw en meeslepend verslag over de waanzin van de Vietnam-oorlog in 1969. Hoofdpersoon is de jonge Waino Mellas die net is aangekomen op Matterhorn, een Amerikaanse vesting diep in de Vietnamese jungle. Vlak na zijn aankomst krijgt zijn groep het bevel in vijandig gebied op zoek te gaan naar een Noord-Vietnamese legereenheid. Ze moeten ziekte, honger, bloedzuigers, tijgers en een vrijwel onzichtbare vijand trotseren, maar ook raciale spanningen en de valse loyaliteiten. Het is een indrukwekkende roman over de Vietnamoorlog.

Vraag 6) In welke roman speelt Harry Mulisch een ingewikkeld spel met goed en fout in de Tweede Wereldoorlog?

- a. Zwartboek.
- #b. De aanslag.
- c. Oorlogswinter.

Het boek 'De aanslag' speelt aan het einde van de Tweede Wereldoorlog. Het gaat over een aanslag op een NSB'er aan het einde van de Tweede wereldoorlog. De aanslag vindt plaats voor het huis van de burens van Anton Steenwijk, maar het lijk wordt voor zijn huis neergelegd. Hierna steken de Duitsers het huis van de Steenwijks in brand en worden de ouders en broer van Anton geëxecuteerd. De rest van zijn leven probeert Anton uit te vinden wat er gebeurd is. Het boek werd verfilmd en er werd een theaterbewerking van gemaakt.

Vraag 7) Welke Nederlandse schrijfster, geboren in 1920, schreef een boek over haar leven als onderduikster in de Tweede Wereldoorlog?

a. Neeltje Maria Min.

#b. Marga Minco.

c. Anne Frank.

Minco's bekendste boek is 'Het bittere kruid', uit 1957. Anne Frank, geboren in 1929, schreef geen roman maar een dagboek. Neeltje Maria Min werd in 1966 bekend met het gedicht 'Mijn moeder is mijn naam vergeten' dat eindigt met de woorden: 'Voor wie ik liefheb wil ik heten'.

In 'Het bittere kruid' beschrijft Minco de sfeer van toenemende onzekerheid en angst tijdens de Duitse bezetting van Nederland. Er werden zo'n 450.000 exemplaren van dit boek verkocht en het werd vaak vertaald.

Vraag 8) Welke Engelse schrijver van een immens populaire reeks jeugdboeken werkte ooit bij Amnesty International?

a. Enid Blyton.

b. Eric Carle.

#c. J.K. Rowling.

J.K. Rowling, bekend van de Harry Potter-serie: 'Toen ik net twintig was betaalde ik mijn huur door te werken op de onderzoeksafdeling voor Afrika op het hoofdkantoor van Amnesty International. In mijn kleine kantoortje las ik haastig gekrabbelde briefjes die uit totalitaire regimes waren gesmokkeld. Ik las getuigenissen van slachtoffers van marteling en zag de beelden van hun wonden. Ik opende handgeschreven ooggetuigenverklaringen van executies, van ontvoeringen en verkrachtingen. Amnesty mobiliseert duizenden mensen die nooit gemarteld of vanwege hun overtuiging gevangengenomen zijn, om iets te doen voor degenen die dit wel is overkomen. Gewone mensen van wie het welzijn en de veiligheid zijn verzekerd, komen in groten getale samen om mensen die zij niet kennen en nooit zullen ontmoeten te redden. Mijn kleine bijdrage aan dat proces was een van de meest nederige en inspirerende ervaringen van mijn leven.'

Vraag 9) Over welke schrijver sprak Ayatollah Khomeini op 14 februari 1989 een fatwa uit?

#a. Salman Rushdi.

b. Dan Brown.

c. Stephen King.

De publicatie van 'De duivelsverzen' van Salman Rushdi veroorzaakte een controverse onder fundamentalistische moslims. De reden was de wijze waarop de profeet Mohammed door Rushdie in het boek wordt neergezet: als een man die bezwijkt voor aardse genoegens. Op 14 februari 1989 sprak Ayatollah Ruhollah Khomeini een fatwa uit over Rushdie die zijn executie aankondigde. Khomeini, de leider van Iran, noemde het boek 'godslasterlijk' en 'een belediging van de islam'.

Vraag 10) Wie schreef 'De goelag archipel', een boek over dwangarbeidskampen voor dissidenten in de Sovjet-Unie?

a. Leonid Breznjev.

#b. Aleksandr Solzjenitsyn.

c. Joeri Andropov.

Het boek 'De goelag archipel' van Aleksandr Solzjenitsyn gaat over de dwangarbeidkampen voor dissidenten die vervolgd werden door het Sovjet-bewind van de jaren na de Tweede Wereldoorlog. Solzjenitsyn was vanaf 1945 gedurende acht jaar gedetineerd tijdens het leiderschap van Stalin. De titel van het boek slaat op de keten van geïsoleerde 'eilanden' van kampen verspreid over de Sovjet-Unie.

WELK MENSENRECHT HOORT HIERBIJ?

Vraag 1) Welk mensenrecht hoort hierbij?

#Het recht op vrijheid van meningsuiting (UVRM art. 19)

Vraag 2) Welk mensenrecht hoort hierbij?

#Het recht op bescherming tegen marteling (UVRM art. 5)

Vraag 3) Welk mensenrecht hoort hierbij?

#Het recht op leven (UVRM art. 3)

Vraag 4) Welk mensenrecht hoort hierbij?

#Het recht op vakantie en vrije tijd (UVRM artikel 24)

Vraag 5) Welk mensenrecht hoort hierbij?

#Het recht op vrijheid van meningsuiting (UVRM art. 19) / het recht op deelname aan het politieke leven (UVRM art. 21) / het recht op vrijheid van vergadering (UVRM art. 20)

Vraag 6) Welk mensenrecht hoort hierbij?

#Het recht op huisvesting, voeding, kleding en wat nodig is voor een menswaardig bestaan (UVRM art. 25)

Vraag 7) Welk mensenrecht hoort hierbij?

#Het recht op onderwijs (UVRM art. 26)

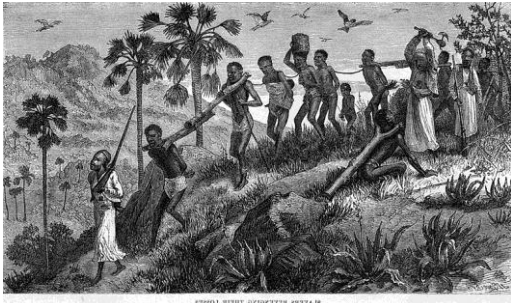
Vraag 8) Welk mensenrecht hoort hierbij?

#Het recht op vrijheid van geloof en godsdienst (UVRM art. 18)

Vraag 9) Welk mensenrecht hoort hierbij?

#Het recht op bescherming tegen slavernij (UVRM art. 4)

Vraag 10) Welk mensenrecht hoort hierbij?

#Het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer (UVRM art. 12)

HERKEN DE WERELDVERBETERAAR

Vraag 1) Wie is dit?

#Nelson Mandela (1918)

Nelson Mandela was van 1994 tot 1999 de eerste zwarte president van Zuid-Afrika. Met zijn presidentschap kwam officieel een einde aan het apartheidsbewind dat al sinds 1948 bestond. Mandela voerde een volhardende strijd tegen de apartheid. In 1964 werd hij veroordeeld wegens zijn betrokkenheid bij moordaanslagen op blanken. Mandela verdween voor 27 jaar achter de tralies op Robbeneiland. Tijdens zijn gevangenschap groeide hij uit tot een van de belangrijkste symbolen van de strijd tegen ongelijkheid. In 1993 werd hij onderscheiden met de Nobelprijs voor de Vrede. Na zijn vrijlating op 11 februari 1990 werd Nelson Mandela van 1991 tot 1997 voorzitter van het Afrikaans Nationaal Congres (ANC). Met de toenmalige regering voerde hij onderhandelingen over de toekomst voor Zuid-Afrika. In april 1994 vonden de eerste multiraciale verkiezingen in de geschiedenis van Zuid-Afrika plaats. Het ANC van Mandela behaalde een verpletterende overwinning. Mandela wist, met hulp van onder meer de zwarte anglicaanse aartsbisschop Desmond Tutu, een sfeer van nationale verzoening te bewerkstelligen. In 1999 besloot Mandela zich niet herkiesbaar te stellen als president.

Kijktip: In de film 'Invictus' is Mandela net bezig aan zijn eerste termijn als president. Het wereldkampioenschap rugby van 1995 vindt plaats in Zuid-Afrika en Mandela gebruikt dit evenement om het land na de apartheid weer te herenigen.

Vraag 2) Wie is dit?

#Rosa Parks (1913-2005)

Rosa Parks was een Amerikaans burgerrechtenactiviste. Ze staat vooral bekend om het feit dat ze in 1955 weigerde haar zitplaats in een bus af te staan aan een blanke medepassagier, zoals de wet in Alabama toen voorschreef. De politie werd erbij geroepen en Parks kreeg een boete van 10 dollar. Toen ze weigerde te betalen, werd ze gearresteerd en in februari 1956 berecht voor verstoring van de openbare orde. Martin Luther King kreeg lucht van de zaak en begon de geweldloze busboycot, waardoor het busbedrijf bijna failliet ging en uiteindelijk de scheiding van blanken en zwarten in zijn bussen moest afschaffen. Dit leidde tot meer protesten tegen de rassensegregatie. De rechtszaak van Rosa Parks was inmiddels bij het Amerikaanse Hoogerechtshof beland, dat haar in het gelijk stelde en de scheiding tussen blanken en zwarten ongrondwettig verklaarde.

Kijktip: 'The long walk home' is een film over twee vrouwen, een zwarte en een witte, die moeten besluiten wat ze gaan doen in reactie op de busboycot.

Vraag 3) Wie is dit?

#Peter Benenson (1921-2005)

Peter Benenson was een Britse jurist en de oprichter van Amnesty International. Hij voerde zijn eerste acties als zestienjarige: een inzameling voor wezen van de Spaanse burgeroorlog. Tijdens de oorlog werkte hij onder meer in Bletchley Park, het geheime centrum waar codes van het Duitse leger werden gekraakt. Naar eigen zeggen las hij in november 1960, in de ondergrondse van Londen, in de krant een artikel over twee Portugese studenten die een toast op de vrijheid hadden

uitgebracht en daarom waren gearresteerd. Hij overwoog allerlei acties, zoals het ontsteken van een fakkel op het Londense Trafalgar Square en een protestbezoek aan de Portugese ambassade, maar realiseerde zich dat alleen een grotere publiekcampagne succes zou hebben. Op 28 mei 1961 publiceerde hij in het dagblad 'The Observer' een artikel over 'De vergeten gevangenen', waarin hij opriep tot het schrijven van brieven voor degenen die omwille van hun mening of geloof vervolgd werden. Onder de gevangenen die hij uitdrukkelijk noemde waren de Angolese verzetsstrijder en dichter (later president) Agostinho Neto, aartsbisschop Josef Beran in Praag, kardinaal Jozsef Mindszenty in Budapest en Ashton Jones, een actievoerder voor de rechten van zwarten in de Amerikaanse staat Louisiana. Na een jaar werd het initiatief 'Appeal For Amnesty 1961' van Benenson en enkele andere juristen omgedoopt tot Amnesty International.

Vraag 4) Wie is dit?

#Shirin Ebadi (1947)

Shirin Ebadi is een vooraanstaand Iraans jurist en mensenrechtenverdediger. In 2003 won ze de Nobelprijs voor de Vrede voor haar strijd voor de rechten van vrouwen en kinderen in Iran. Ze was de eerste moslimvrouw aan wie deze prijs werd toegekend. Ebadi, die zichzelf islamitisch feministe noemt, was de eerste vrouwelijke rechter in Iran. Na de Iraanse Revolutie in 1979 moest ze haar ambt neerleggen. Vrouwen mochten toen geen rechter meer zijn omdat ze volgens de Ayatollahs te emotioneel waren voor dergelijke functies. Ebadi werd toen docente Recht aan de Universiteit van Teheran en raakte internationaal bekend als mensenrechtenadvocaat. In 2000 werd Ebadi ontslagen en vervolgens tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van vijftien maanden veroordeeld. Daarna werd ze geregeld lastiggevallen en geïntimideerd. Shirin Ebadi verdedigde tal van dissidenten. Ze uitte scherpe kritiek toen het Iraanse regime twee minderjarige jongens liet ophangen wegens homoseksuele handelingen. Ze is de oprichtster van het Human Rights Defenders Centre. Ook hielp ze mee met de oprichting van de One Million Signatures Campaign; met het verzamelen van een miljoen handtekeningen poogt deze organisatie een einde te maken aan discriminerende wetgeving in Iran.

Kijktip: 'Day break' geeft een onthullende blik in een Iraanse gevangenis.

Vraag 5) Wie is dit?

#Vacláv Havel (1936-2011)

Vacláv Havel was een Tsjechische schrijver, dissident en politicus. Hij was de laatste president van Tsjechoslowakije en de eerste van Tsjechië. Na de Praagse Lente in 1968 kreeg Havel een publicatieverbod opgelegd en werd zijn paspoort ingetrokken omdat zijn publicaties de overheid onwelgevallig waren. De Tsjechoslowaakse overheid beschouwde hem als gevaarlijk; tussen 1970 en 1989 zat hij drie maal gevangen en bracht hij in totaal vijf jaar in gevangenschap door. Daarna was veel van Havels werk meer politiek gericht. Havel was in 1977 één van de grondleggers van Charta 77, een beweging die de Tsjechoslowaakse overheid wees op schendingen van mensenrechten. In 1989, tijdens de Fluwelen Revolutie, speelde Havel een belangrijke rol in het Burgerforum. Op 29 december dat jaar werd de voormalige dissident door het parlement gekozen als president van Tsjechoslowakije.

Kijktip: 'Citizen Havel' is een intiem portret van Vacláv Havel. De filmmakers registreren jarenlang en zonder enig commentaar het veranderende werkzame en privé leven van de politicus van zeer dichtbij.

ZET DE FOTO'S IN CHRONOLOGISCHE VOLGORDE

Vraag 1) Zet de foto's in chronologische volgorde

a)

b)

c)

d)

e)

f)

#De juiste volgorde is: a, d, e, c, f, b.

- a. Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (1948), d. Camp David (1978), e. Srebrenica (1995), c. Aanslag op Twin Towers, NY (2001), f. 'Blue bra girl' (2011) en b.

a. Universele Verklaring van de Rechten van de Mens - 1948

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) werd ontworpen door de VN-Commissie voor Mensenrechten en gepropageerd door met name Eleanor Roosevelt (1884-1962), de weduwe van de Amerikaanse president Franklin D. Roosevelt. De verklaring werd op 10 december 1948 aangenomen door de leden van de Verenigde Naties, zonder tegenstemmen maar met acht onthoudingen (waaronder van de Sovjet-Unie, Saudi-Arabië en Zuid-Afrika). De verklaring is de eerste internationale bevestiging van de universaliteit van mensenrechten. De verklaring heeft geen bindende kracht, maar heeft in de loop der jaren grote morele betekenis gekregen als de belangrijkste internationale standaard van de mensenrechten.

Kijktip: 5 Broken Camera's is een indringend en persoonlijk document waarin wordt vastgelegd hoe vreedzame protestdemonstraties tegen de bouw van een muur, die de oprukkende joodse nederzettingen van de Palestijnen moest scheiden, steeds grimmiger wordt.

b. Pussy Riot – 2012

Pussy Riot is een Russische feministische punkband die in Moskou politiek provocerende liedjes ten gehore brengt. Onderwerpen zijn onder meer de situatie van vrouwen in Rusland en de verkiezingscampagne van president Poetin. Op 21 februari 2012 zongen Nadezhda Tolokonnikov, Maria Alyokhina, Yekaterina Samutsevich in de Christus Verlosserskathedraal in Moskou 'Heilige Maagd Maria, verlos ons van Poetin'. Met het lied protesteerden ze tegen de hechte band tussen de Russisch-Orthodoxe kerk en het autoritaire regime in hun land. De drie vrouwen werden hiervoor tot twee jaar strafkamp veroordeeld. Volgens Amnesty is de veroordeling van de drie bandleden louter een poging om hen de mond te snoeren. Yekaterina werd in hoger beroep vrijgesproken.

Kijktip: Justice for Sergei. Aangrijpend portret van de Russische advocaat Sergei Magnitsky, die een hoge prijs betaalde voor het aan de kaak stellen van corruptie in Rusland. Hij overleed in november 2009 onder dubieuze omstandigheden in een detentiecentrum in Moskou, in afwachting van zijn rechtszaak. Internationaal veroorzaakt zijn dood verontwaardiging, maar in Rusland blijft het stil.

c. Aanslagen op Twin Towers New York – 2001

Op 11 september 2001 werden vier terroristische aanslagen met gekaapte passagiersvliegtuigen in de Verenigde Staten uitgevoerd. De Saudi-Arabisch Osama bin Laden en zijn islamistische terreurorganisatie Al Qaida worden voor deze aanslagen verantwoordelijk gehouden. 's Morgens boorden zich twee vliegtuigen in de Twin Towers van het World Trade Center in New York City. Een ander vloog op het Pentagon in de buurt van Washington D.C. in en een vierde vliegtuig stortte neer in de buurt van Shanksville (Pennsylvania). Alle vier de passagierstoestellen waren eigendom van American Airlines en United Airlines en vlogen binnen het normale dienstrooster. Volgens officiële cijfers uit februari 2005 kwamen bij de aanslagen 2.974 mensen afkomstig uit meer dan negentig landen om het leven. Van nog 24 vermisten wordt aangenomen dat ze overleden zijn.

Kijktip: 9/11. Op 11 september 2001 waren de gebroeders Jules en Gedeon Naudet bezig met een documentaire over een brandweerman in New York toen vliegtuigen zich in de Twin Towers boorden. Jules en Gedeon werden ooggetuigen van een van de meest schokkende momenten van onze tijd. Met draaiende camera's volgden de Naudets de brandweerlieden tot in het hart van Ground Zero.

d. Camp David - 1978

Camp David werd in 1942 opgericht als buitenverblijf voor de Amerikaanse president Franklin Roosevelt. Aanvankelijk heette het Camp Shangri-La, maar in 1953 veranderde president Dwight Eisenhower de naam in Camp David. In Camp David werden diverse akkoorden gesloten. Op 17 september 1978 tekenden premier Menachem Begin van Israël en president Sadat van Egypte er het Camp Davidakkoord. Bij het Camp Davidakkoord erkende Egypte het bestaansrecht van Israël. Als tegenprestatie kreeg Egypte de Sinaiwoestijn terug, die Israël sinds 1967 bezette. Het akkoord voorzorg verder in een vorm van zelfbestuur voor de Palestijnen.

Kijktip: The Wooden Camera is een ontroerend verhaal over discriminatie en vooroordelen, maar ook over keuzes en mogelijkheden die bepalend zijn voor de toekomst. Vlak na het einde van de apartheid vinden twee jongens in Kaapstad een tas met daarin een pistool en een videocamera.

e. Srebrenica - 1995

Nadat Joegoslavië in 1991 uiteengevallen was, ontstond in delen van Kroatië en in Bosnië-Herzegovina een hevige burgeroorlog. In 1992 kwamen de Serviërs in Bosnië-Herzegovina in opstand. Ze stichtten hun eigen onafhankelijke Republiek Srpska, en belegerden onder meer Sarajevo. Bemiddelingspogingen van de Europese Unie richtten weinig uit. VN-troepen (UNPROFOR) trachtten de bevolking te beschermen, maar bleken niet altijd even effectief. Srebrenica werd, evenals andere steden, door de Verenigde Naties tot veilige enclave voor moslims verklaard, binnen een door Bosnische Serviërs beheerst gebied. Een internationale vredesmacht onder de vlag van de VN moest de bewoners beschermen. In Srebrenica vervulden Nederlandse UNPROFOR-militairen die taak. Op 11 juli 1995 drongen Bosnisch-Servische troepen onder bevel van generaal Ratko Mladić de stad binnen en deporteerden en vermoordden meer dan achtduizend mannen en jongens, allen moslim. Het wordt gezien als de ergste daad van genocide in Europa sinds de Tweede Wereldoorlog. In 1995 werden onder VN-mandaat luchtaanvallen uitgevoerd door de NAVO om de Serviërs te dwingen een vredesakkoord te ondertekenen. Eind 1995 kwam met het Verdrag van Dayton een formeel einde aan de burgeroorlog. Het verdrag deelt Bosnië en Herzegovina administratief op in twee entiteiten, namelijk de Federatie van Bosnië en Herzegovina en de Servische Republiek.

Kijktip: A Cry from the Grave. Waarom waren we zo volgzaam en hebben we zo lijdzaam toegezien in Srebrenica? Het is een van de confronterende vragen die Hasan Nuhanovic, voormalig tolk voor de Nederlandse VN-soldaten in Srebrenica, stelt in A Cry from the Grave. Aan de hand van archiefmateriaal, journalbeelden, gesproken herinneringen en niet eerder uitgezonden filmmateriaal geeft de film een reconstructie van de massamoord op duizenden moslims in juli 1995.

f. Blue bra girl - 2011

Op 25 januari 2011 begonnen in Egypte grote protestdemonstraties tegen het bewind van president Hosni Mubarak. Uiteindelijk trad Mubarak, die het land bijna dertig jaar op autocratische wijze had geleid, op 11 februari 2011 af. De onrust hield echter aan en het Tahrirplein bleef het toneel van grootschalige protesten. Deze werden geregeld met harde uiteengeslagen. Tijdens een protestactie in december 2011 werd vastgelegd hoe militairen een gesluierde vrouw bijna doodslaan en haar kleren van haar lichaam proberen te trekken.

Kijktip: Cairo 678. Grote filmhit uit Egypte van vlak voor de revolutie van 2011. Drie vrouwen besluiten handtastelijkheden en seksuele vernederingen niet langer te pikken. Als één van hen in een volgepropte bus voor de zoveelste keer wordt betast, zint ze op wraak. Stand-up comedian Nelly neemt het recht niet in eigen hand maar begint het eerste Egyptische proces over seksueel geweld.

AMNESTY INTERNATIONAL

Postbus 1968
1000 BZ Amsterdam
T (020) 626 44 36
F (020) 624 08 86
www.amnesty.nl